

БАЊАЛУЧКИ
ЦЕНТАР ЗА ЉУДСКА ПРАВА

Ime propisa: Međunarodna konvencija o suzbijanju i kažnjavanju zločina aparthejda

Datum donošenja: 30. novembar 1973. godine

Donosilac: Ujedinjene nacije

MEĐUNARODNA KONVENCIJA O SUZBIJANJU I KAŽNJAVANJU ZLOČINA APARTHEJDA

Države članice ove konvencije,

podsjecajući na odredbe Povelje Ujedinjenih nacija, u kojima su se sve članice obavezale da će preduzimati zajedničke i pojedinačne akcije u saradnji sa tom organizacijom u cilju postizanja opšteg poštovanja i uvažavanja prava čovjeka i osnovnih sloboda za sve ljude bez razlike u pogledu rase, pola, jezika ili religije,

imajući u vidu Opštu deklaraciju o pravima čovjeka, u kojoj se kaže da se sva ljudska bića rađaju slobodna i jednaka u dostojanstvu i pravima i da svaki čovjek može uživati sva prava i slobode proklamovane u Deklaraciji bez obzira na razlike bilo koje vrste, kao što su rasa, boja kože ili nacionalna pripadnost,

imajući u vidu Deklaraciju o davanju nezavisnosti kolonijalnim zemljama i narodima, u kojoj je Generalna skupština izjavila da je proces oslobođenja nezadrživ i bespovratan i da se u interesu ljudskog dostojanstva, progressa i pravde mora okončati kolonijalizam i s njim povezana praksa segregacije i diskriminacije,

napominjući da, u skladu s Međunarodnom konvencijom o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, države naročito osuđuju rasnu segregaciju i aparthejd i da se obavezuju da će na teritorijama pod svojom jurisdikcijom spriječavati, zabranjivati i iskorijenjivati svaku praksu te vrste,

napominjući da u Konvenciji o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida izvesni akti koji bi se mogli okarakterisati i kao akti aparthejda po međunarodnom pravu predstavljaju zločin,

napominjući da su u Konvenciji o nezastarjevanju ratnih zločina i zločina protiv čovječnosti "nehumani postupci koji proističu iz politike aparthejda" okvalifikovani kao zločin protiv čovječnosti,
napominjući da je Generalna skupština Ujedinjenih nacija usvojila niz rezolucija u kojima su politika i praksa aparthejda osuđeni kao zločin protiv čovječnosti,

napominjući da je Savet bezbjednosti naglasio da aparthejd i njegovo stalno jačanje i širenje ozbiljno narušavaju i ugrožavaju međunarodni mir i bezbjednost,

ubijeđene da bi jedna međunarodna konvencija o suzbijanju i kažnjavanju zločina

aparthejda omogućila da se preduzmu efikasnije mjere na međunarodnom i nacionalnom nivou u cilju suzbijanja i kažnjavanja zločina aparthejda, sporazumijele su se o sledećem:

Član I

1. Države članice ove konvencije izjavljuju da je aparthejd zločin protiv čovječnosti i da nehumani postupci koji proističu iz politike i prakse aparthejda i slične politike i prakse rasne segregacije i diskriminacije, prema definiciji iz člana II ove konvencije, predstavljaju zločin kojim se krše principi međunarodnog prava, naročito ciljevi i principi Povelje Ujedinjenih nacija, i predstavljaju ozbiljnu prijetnju međunarodnom miru i bezbjednosti.

2. Države članice ove konvencije proglašavaju zločincima one organizacije, ustanove i pojedince koji vrše zločin aparthejda.

Član II

Za potrebe ove konvencije izraz "zločin aparthejda", u koji spada i slična politika i praksa rasne segregacije i diskriminacije kao ona koja se sprovodi na jugu Afrike, upotrebljava se da označi sledeće nehumane postupke počinjene u cilju uspostavljanja i održavanja dominacije grupe lica jedne rase nad grupom lica druge rase i njihovog sistematskog ugnjetavanja:

(a) lišavanje jednog ili više pripadnika jedne ili više rasnih grupa prava na život i slobodu ličnosti:

i) ubijanjem pripadnika jedne ili više rasnih grupa;

ii) nanošenjem teških tjelesnih ili mentalnih povreda pripadnicima jedne ili više rasnih grupa, gaženjem njihove slobode ili dostojanstva, ili podvrgavanjem istih mučenju ili okrutnom, nehumanom ili ponižavajućem postupku ili kažnjavanju;

iii) proizvoljnim hapšenjem ili protivzakonitim pritvorom pripadnika jedne ili više rasnih grupa;

(b) namijerno nametanje rasnoj grupi ili rasnim grupama takvih uslova života koji su sračunati da dovedu do njenog ili njihovog potpunog ili djelimičnog fizičkog uništenja;

(c) sve zakonske mjere i druge mjere sračunate da onemoguće jednu ili više rasnih grupa da učestvuju u političkom, društvenom, ekonomskom i kulturnom životu zemlje i namijerno stvaranje uslova za spriječavanje punog razvoja takve grupe, odnosno grupa, naročito lišavanjem pripadnika jedne ili više rasnih grupa osnovnih

људskih prava i sloboda, uključujući tu pravo na rad, pravo na osnivanje priznatih sindikalnih organizacija, pravo na obrazovanje, pravo na odlazak i povratak u zemlju, pravo na državljanstvo, pravo na slobodu kretanja i stanovanja, pravo na slobodu mišljenja i izražavanja, kao i pravo na slobodu mirnog okupljanja i udruživanja;

(d)sve mjere, uključujući tu i zakonske, sračunate na podijelu stanovništva po rasnom osnovu stvaranjem izdvojenih rezervata i geta za pripadnike jedne ili više rasnih grupa, zabranu mješovitih brakova između pripadnika različitih rasnih grupa, eksproprijaciju zemljišnih posijeda koji pripadaju jednoj ili većem broju rasnih grupa ili njihovim pripadnicima;

(e)eksploatiranje rada pripadnika jedne ili više rasnih grupa, naročito prinudom na prisilan rad;

(f)proganjanje organizacija i pojedinaca zbog njihovog protivljenja aparthejdu lišavajući ih osnovnih prava i sloboda.

Član III

Pojedinci, članovi organizacija i ustanova i predstavnici država, bez obzira na to da li žive na teritoriji države u kojoj vrše takva krivična djela ili u nekoj drugoj državi, snosiće međunarodnu krivičnu odgovornost bez obzira na motive, uvijek kada:

(a)izvrše, učestvuju u izvršenju, direktno podstiču ili planiraju izvršenje krivičnih djela spomenutih u članu II ove konvencije;

(b)direktno pomažu, podstiču ili sarađuju u vršenju zločina aparthejda.

Član IV

Države članice ove konvencije se obavezuju:

(a) da će usvojiti sve zakonske ili druge mjere potrebne za suzbijanje i spriječavanje svakog podsticanja na zločin aparthejda i slične segregacionističke politike ili njenih manifestacija i za kažnjavanje lica krivih za taj zločin;

(b) da će usvojiti zakonske, sudske i administrativne mjere za gonjenje, izvođenje pred sud i kažnjavanje, u skladu sa svojom nadležnošću, onih lica koja su odgovorna ili optužena za djela navedena u članu II ove konvencije, bez obzira da li ta lica žive ili ne žive na teritoriji države u kojoj su takva djela izvršena, da li su državljani te ili neke druge države ili su lica bez državljanstva.

Član V

Licima optuženim za djela nabrojana u članu II ove konvencije može se suditi pred nadležnim sudom bilo koje države potpisnice Konvencije, koji je nadležan za ličnost optuženog, ili međunarodnim krivičnim sudom koji je nadležan za one države članice koje budu prihvatile njegovu nadležnost.

Član VI

Države članice ove konvencije obavezuju se da će u skladu sa Poveljom Ujedinjenih nacija prihvatiti i izvršavati odluke koje Savet bezbjednosti bude donosio u cilju spriječavanja, suzbijanja i kažnjavanja zločina aparthejda i da će sarađivati na sprovođenju odluka koje usvoje drugi nadležni organi Ujedinjenih nacija rad i ostvarenja ciljeva ove konvencije.

Član VII

1. Države članice ove konvencije obavezuju se da će grupi, osnovanoj na osnovu člana IX ove konvencije, podnositi periodične izvještaje o zakonskim, sudskim, administrativnim i drugim mjerama koje su usvojile u cilju sprovođenja odredaba ove konvencije.

2. Primjerci izvještaja dostavljajuće se Specijalnom komitetu za aparthejd, posredstvom generalnog sekretara Ujedinjenih nacija.

Član VIII

Svaka država članica ove konvencije može se obratiti bilo kojem nadležnom organu Ujedinjenih nacija, s molbom da, na osnovu Povelje Ujedinjenih nacija, preduzme mjere koje smatra svrsishodnim za sprečavanje i suzbijanje zločina aparthejda.

Član IX

1. Predsjednik Komisije za prava čovjeka odrediće grupu od tri člana Komisije za prava čovjeka, koji su takođe i predstavnici država članica ove konvencije, radi proučavanja izvještaja koje podnose države članice, u skladu sa članom VII ove konvencije.

2. Ako među članovima Komisije za prava čovjeka nema predstavnika država članica ove konvencije, ili ako ima manje od tri takva predstavnika, generalni sekretar Ujedinjenih nacija, poslije konsultovanja s državama članicama ove konvencije, odrediće predstavnika neke države članice ili predstavnike država članica koje nisu članovi Komisije za prava čovjeka da učestvuju u radu grupe koja je osnovana u skladu sa stavom 1 ovog člana, dok u Komisiju za prava čovjeka ne budu izabrani predstavnici država članica Konvencije.

3. Sastanci grupe radi razmatranja izvještaja koji se podnose u skladu sa članom VII ove konvencije ne mogu trajati duže od pet dana, bilo prije otvaranja, bilo poslije završene sjednice Komisije za prava čovjeka.

Član X

1. Države članice ove konvencije ovlašćuju Komisiju za prava čovjeka:

(a) da prilikom dostavljanja kopija žalbi zatraži od organa Ujedinjenih nacija, prema članu 15 Međunarodne konvencije o ukidanju svih vrsta rasne diskriminacije, da obrate pažnju na pritužbe koje se odnose na djela nabrojana u članu II ove konvencije;

(b) da na osnovu izvještaja nadležnih organa Ujedinjenih nacija i periodičnih izvještaja država članica ove konvencije, sastavi spisak pojedinaca, organizacija, ustanova i predstavnika država koji su navodno odgovorni za zločine nabrojane u članu II ove konvencije, kao i onih protiv kojih su države članice Konvencije pokrenule sudski postupak;

(c) da od nadležnih organa Ujedinjenih nacija traži podatke o mjerama koje su preduzimale vlasti nadležne za upravljanje teritorijama pod starateljstvom i nesamoupravnim teritorijama, kao i drugim teritorijama na koje se odnosi Rezolucija Generalne skupštine 1514 (XV) od 14. decembra 1960. godine, u vezi sa takvim pojedincima koji su navodno odgovorni za zločine iz člana II ove konvencije, a za koje se vjeruje da su u njihovoj teritorijalnoj ili administrativnoj nadležnosti.

2. Dok se ne ostvare ciljevi Deklaracije o davanju nezavisnosti kolonijalnim zemljama i narodima, sadržane u Rezoluciji Generalne skupštine 1514 (XV), odredbe ove konvencije neće ni u kom pogledu ograničavati pravo žalbe koje tim narodima jamče drugi međunarodni instrumenti ili Ujedinjene nacije i specijalizovane agencije.

Član XI

1. Djela nabrojana u članu II ove konvencije ne smatraju se političkim zločinima za svrhe ekstradicije.

2. Države članice ove konvencije obavezuju se da će u takvim slučajevima odobravati ekstradiciju, u skladu sa svojim zakonskim propisima i važećim sporazumima.

Član XII

Sporovi između država članica u pogledu tumačenja, važnosti ili primijene ove konvencije koji ne budu riješeni pregovaranjem, na zahtjev država strana u sporu,

upućuju se Međunarodnom sudu pravde, ukoliko se strane u sporu ne dogovore o nekom drugom načinu njihovog rješavanja.

Član XIII

Ova konvencija otvorena je za potpisivanje svim državama. Svaka zemlja koja ne potpiše Konvenciju prije njenog stupanja na snagu može joj kasnije pristupiti.

Član XIV

1. Ova konvencija podliježi ratifikaciji. Ratifikacioni instrumenti deponuju se kod generalnog sekretara Ujedinjenih nacija.
2. Pristupanje se vrši deponovanjem instrumenata o pristupanju kod generalnog sekretara Ujedinjenih nacija.

Član XV

1. Ova konvencija stupa na snagu tridesetog dana poslije datuma deponovanja dvadesetog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju kod generalnog sekretara Ujedinjenih nacija.
2. Za svaku državu koja ratifikuje ovu konvenciju ili joj pristupi poslije deponovanja dvadesetog instrumenta o ratifikaciji ili instrumenta o pristupanju, Konvencija stupa na snagu tridesetog dana poslije datuma deponovanja sopstvenog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju.

Član XVI

Država članica može otkazati ovu konvenciju pismenom notifikacijom upućenom generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija. Otkazivanje stupa na snagu godinu dana od datuma kad generalni sekretar primi obavještenje o otkazivanju.

Član XVII

1. Svaka država članica može zahtjevati reviziju ove konvencije u bilo koje vrijeme putem pismene notifikacije upućene generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija.
2. Generalna skupština Ujedinjenih nacija donosi odluku o eventualnim mjerama koje je potrebno preduzeti u pogledu takvog zahtjeva.

Član XVIII

Generalni sekretar Ujedinjenih nacija obavještava sve države o sledećem:

БАЊАЛУЧКИ
ЦЕНТАР ЗА ЉУДСКА ПРАВА

- (a) potpisima, ratifikacijama i pristupanjima, shodno čl. XIII i XIV ove konvencije;
- (b) datumu stupanja na snagu ove konvencije, shodno članu XV ove konvencije;
- (c) otkazivanjima, shodno članu XVI ove konvencije;
- (d) notifikacijama, shodno članu XVII ove konvencije.

Član XIX

1. Ova konvencija čiji su kineski, engleski, francuski, ruski i španski tekstovi jednako verodostojni, deponuje se u arhivi Ujedinjenih nacija.
2. Generalni sekretar Ujedinjenih nacija dostavlja svim državama ovjerene kopije ove konvencije.